

תקופת ביניים מול איראן: כיצד צריכה ישראל לפעול עם החתימה על מזכר ההבנות

22.06.2026 | ד"ר רפאל בן לוי | written by

עיקרי הדברים

- מזכר ההבנות מחולק לצעדים מיידיים לעומת צעדים המותנים בגיבושו של הסכם סופי בהמשך הדרך. בעוד שטראמפ נראה נחוש ליישם את השלב הראשון שמתמקד בפתיחת מצר הורמוז, כלל לא בטוח שהשלב השני יתממש.
- במציאות זו, האינטרס המרכזי של ישראל הוא למזער את הנזקים הפוטנציאליים של המזכר הנוכחי, ובמקביל לחזק את נחישות הממשל האמריקאי לעמוד על תנאים מחמירים להסכם הסופי.
- שימור חופש פעולה בלבנון ² על ישראל לעמוד בנחישות על דרישתה לפירוק חיזבאללה מנשקו, ולפעול לכך שהממשל האמריקאי יפרש את הסעיף הראשון של מזכר ההבנות באופן שאינו מגביל את חופש הפעולה הישראלי בלבנון. אסור בשום אופן לאפשר לאיראן לשקם, תחת כיסוי המזכר, את איום הטילים של חיזבאללה או את איום הפלישה הקרקעית מצפון.
- היערכות לחזרה לעימות - על ישראל להיערך לחזרה ללחימה בכל עת, כולל פגיעה מהירה בתוכנית הטילים האיראנית, ובתשתיות האנרגיה של המשטר. זאת לצד חיזוק ההגנה של איחוד האמירויות, ומאמץ הסברתי-מדיני כלפי הציבור האמריקאי שיטיל את האחריות על איראן ולא על ישראל.
- תיאום עם ארצות הברית במו"מ להסכם סופי - יש לעמוד על כך שההסכם חייב לכלול איסור מוחלט על יכולות העשרה באדמת איראן, להגיע להבנות עימה בנוגע לאיום הטילים, לא להסיר שום סנקציות מראש, ולהבטיח את חופש הפעולה הישראלי מול הפרה איראנית של כל הסכם גם לאחר חתימת ההסכם.

מבוא

מזכר ההבנות בין ארה"ב לאיראן (ראו את הטקסט המקורי באנגלית כנספח לנייר זה) מחולק לשני שלבים: צעדים מיידיים שייכנסו לתוקף בטווח הקרוב, וצעדים המותנים בגיבושו של הסכם סופי בהמשך הדרך. בעוד שהנשיא טראמפ נראה נחוש ליישם את השלב הראשון שמתמקד בפתיחת מצר הורמוז, כלל לא בטוח שהשלב השני יתממש. הצורך החיוני של טראמפ הוא להשיג רגיעה כלכלית בטווח הקרוב, אך ייתכן שימשוך את מצב הביניים מעבר ל-60 יום שכן נותרו פערים גדולים בסוגיית הגרעין.

יישום השלב הראשון מהווה אכזבה גדולה מבחינת ישראל לאחר שטראמפ פתח את המלחמה

עם הצהרות על כניעה מוחלטת ושינוי משטר. אך, גם תחת התנאים הבעייתיים שנוצרו, ניתן לפעול למזער נזקים, לתאם עמדות עם הממשל ולהיערך לחידוש הלחימה כאשר איראן תפר את ההסכם או שהמשא ומתן לשלב השני יתפרק.

בשלב המייד, המזכר כולל הפסקת פעולות צבאיות בכל החזיתות תוך ציון לבנון; התחייבות הדדית לכיבוד הריבונות והשלמות הטריטוריאלית; פתיחת משא ומתן להסכם סופי בתוך 60 יום עם אפשרות להארכת התקופה; סיום הדדי של המצור על מצר הורמוז; שמירה על הסטטוס קוו בנוגע לתוכנית הגרעין האיראנית ולפריסת הכוחות האמריקאיים באזור; מתן פטורים מסנקציות שיאפשרו לאיראן לייצא נפט; ושחרור נכסים איראניים מוקפאים.

בשלב ההסכם הסופי, המזכר מדבר על סיום קבוע של המלחמה בכל החזיתות ותוכנית שיקום בהיקף של 300 מיליארד דולר. כלל הסנקציות על איראן יוסרו יחד עם סילוק מאגר האורניום האיראני ודיונים בסוגיית ההעשרה. בנוסף, נקבע מנגנון פיקוח על יישום ההסכם, וההסכם הסופי אמור להיות מעוגן בהחלטת מועצת הביטחון של האו"ם.

האינטרס הישראלי בתקופת מזכר ההבנות

בהינתן שממשל טראמפ מעוניין בראש ובראשונה בפתיחה מחדש של מצר הורמוז ובהשבת היציבות לשוקי האנרגיה, יש להניח שהצעדים המידיים ייושמו וכי תחל תקופה של לפחות 60 יום של משא ומתן, שעשויה להתארך מעבר לכך. במציאות זו, האינטרס המרכזי של ישראל הוא למזער את הנזקים הפוטנציאליים של מזכר ההבנות הנוכחי, ובמקביל לחזק את נחישות הממשל האמריקאי לעמוד על תנאים מחמירים להסכם הסופי.

יש להעריך כי אם הממשל האמריקאי יתעקש שההסכם הסופי יביא בפועל לסיום האיום הגרעיני האיראני, הסיכוי שאיראן תסכים לכך נותר נמוך מאוד. לכן, על ישראל לנצל את תקופת הביניים כדי לשפר את מצבה לקראת כל תרחיש, בין אם מדובר בהתקדמות להסכם ובין אם בקריסת המשא ומתן וחזרה לעימות. לצורך כך, נדרשים שלושה צירי מאמץ מרכזיים:

▪ ציר ראשון: מניעת שיקום חיזבאללה ושימור חופש הפעולה בלבנון

האתגר המייד ביותר עבור ישראל הוא למנוע מצב שבו איראן תנצל את הפסקת האש כדי לשקם את יכולותיו הצבאיות של חיזבאללה. לכן על ישראל לעמוד בנחישות על דרישתה לפירוק חיזבאללה מנשקו, ולפעול לכך שהממשל האמריקאי יפרש את הסעיף הראשון של מזכר ההבנות באופן שאינו מגביל את חופש הפעולה הישראלי בלבנון. באופן רשמי כבר יש לישראל הפסקת אש עם לבנון והתנאים ברורים לכל הצדדים, לכן יש מקום לפרש את הסעיף הראשון כאשרור התנאים שבהם ישראל פועלת כבר חודשיים.

משמעות הדבר היא שישראל תמשיך לפעול באזורים שבהם היא פועלת כיום, תשמור לעצמה את הזכות להגיב לכל תקיפה מצד חיזבאללה לרבות תקיפות נגד עמדות צה"ל בדרום לבנון, שכן גם

תקיפות כאלה מהוות הפרה של הפסקת האש.

יתרה מכך, אם איראן תתעקש שהיא בחזית אחת עם לבנון שאינה ניתנת להפרדה, על ישראל לאמץ אותו היגיון ולהבהיר שכל תקיפה מצד חיזבאללה עשויה להוביל לתגובה ישירה נגד מטרות איראניות. במקביל, ישראל צריכה לקבוע שכל תקיפה ישירה מצד איראן תיענה בתקיפות ישירות בשטח איראן, ללא קשר להיקף הנזק שנגרם.

אסור בשום אופן לאפשר לאיראן לשקם, תחת כיסוי המזכר, את איום הטילים של חיזבאללה או את איום הפלישה הקרקעית מצפון. למעשה, גם לפי ההיגיון שמנחה את הממשל האמריקאי עצמו, ויתורים מהותיים אמורים להינתן רק לאחר צעדים קונקרטיים מצד איראן ושלוחיה, ולא מראש.

▪ ציר שני: היערכות לחידוש הלחימה

גם בתקופה של משא ומתן, ישראל חייבת לפעול מתוך הנחה שהעימות עשוי להתחדש. לכן עליה להיערך לכך על ידי שיפור היכולת לפגוע באיראן, בדגש על תוכנית הטילים האיראנית ועל תשתיות האנרגיה של המשטר.

במקביל, לישראל יש אינטרס לסייע בחיזוק יכולות ההגנה של איחוד האמירויות. צעד כזה יפחית את חשיפתה של המדינה לאיומים איראניים, ויצמצם את התנגדותה האפשרית לעימות עתידי.

לצד המאמץ הצבאי, נדרש גם מאמץ הסברתי-מדיני. ישראל צריכה להפעיל קמפיין מסרים מסודר שמטרתו לעצב את דעת הקהל האמריקאית סביב הסוגיה הלבנונית. המסר חייב להיות ברור: אם חיזבאללה יורה לעבר ישראל וישראל מגיבה ² האחריות לקריסת הפסקת האש מוטלת על איראן וחיזבאללה, ולא על ישראל.

▪ ציר שלישי: תיאום עם ארצות הברית במו"מ להסכם סופי

ראשית, אם איראן מבקשת לכלול בהסכם הסופי סעיף של סיום מלא וקבוע של המלחמה, אזי יש לדרוש ממנה לנרמל את יחסיה עם ישראל ולהפסיק לחלוטין את אסטרטגיית הפרוקסים שלה. משמעות הדבר היא פירוק מלא של חיזבאללה ושל החות'ים מנשקם, ולא רק הפסקה זמנית של פעילותם. אין סיכוי שהיא תסכים לכך, אך עלינו לעמוד על כך שזאת המשמעות האמיתית של סיום מלא של המלחמה.

שנית, מוסכם כבר במזכר הנוכחי על הוצאה או פירוק של כלל מאגר האורניום המועשר שבידי איראן. אך הסוגיה הקריטית יותר שלא הוסכם עליה עד כה היא יכולות ההעשרה האיראניות. ההסכם חייב לכלול איסור מוחלט על יכולות העשרה באדמת איראן. ללא תנאי זה, כל הסכם יותר בידי המשטר האיראני את האפשרות לשוב בעתיד למסלול גרעיני צבאי.

שלישית, יש למנוע את שיקומו של מערך הטילים האיראני באופן שיאפשר חזרה לאיום קיומי על

ישראל. אם הממשל האמריקאי אינו מוכן לאסור לחלוטין על פיתוח ופריסה של יכולות אלו, יש להגיע לכל הפחות להבנות ברורות ומחייבות בדבר היקפים מינימליים ומוגבלים שמעבר להם מוסכם מראש שישראל תפעל נגדם.

רביעית, אסור להסיר את הסנקציות מראש. שמירת הסנקציות בתוקפן חייבת להיות קשורה לעמידה מלאה ומוכחת של איראן בכל התחייבויותיה בתחום הגרעין וביתר התנאים שייקבעו בהסכם.

לבסוף, יש להבטיח את חופש הפעולה הישראלי אם ייחתם הסכם סופי. ישראל חייבת לשמור לעצמה את הזכות לפעול בעתיד נגד תשתיות גרעין אם יתברר שאיראן מפרה את התחייבויותיה. בהקשר זה, יש לבקש העברה מראש של פצצות חודרות בונקרים לישראל, כך שהיכולת המבצעית לא תהיה תלויה בהחלטות עתידיות של הממשל האמריקאי.

סיכום

מזכר ההבנות הנוכחי אינו מסיים את המשבר מול איראן; הוא רק פותח תקופת ביניים שעלולה להימשך חודשים. עבור ארצות הברית, המטרה המיידית היא ייצוב האזור ופתיחת מצר הורמוז. עבור ישראל, האתגר הוא לוודא שתקופת הביניים אינה מנוצלת לשיקום כוחם של איראן ושלוחיה, ושכל הסכם עתידי יעסוק לא רק בהפסקת אש זמנית אלא בפירוק ממשי של מקורות האיום.

*הדעות המובעות בפרסומי מכון משגב הן על דעת המחברים בלבד.